

Langas švietimo idėjoms

Sandra BERNOTAITĖ.

Šių metų žiemos ir pavasario sandūroje Vilniuje vyko nacionalinis švietimo lyderystės forumas, jau ketvirtą kartą sutelkiantis Lietuvos švietimo bendruomenę svarstyti ir spręsti aktualių klausimų.

Renginio tema - „Lietuvos mokykla - atvira pasauliui“, ir jo pagrindinė užduotis - geriau suprasti migracijos iššūkius ir galimybes, todėl šįsyk į diskusijas įsijungė ir užsienio lietuviai iš 26 pasaulio šalių.

Priversdami visą auditoriją ne tik šypsotis, bet rytiniam apšilimui net ir atsistoti, pajudėti, forumo pirmosios dienos programą pradėjo Lietuvos skautų sąjungos Vilniaus pilies tunto atstovai. „Nenustokite tobulėti! Nepamirškite, kad vaikai turi ką pasakyti - mokykimės vieni iš kitų!“ - nueidami nuo scenos palinkėjo jaunuoliai, palikdami vyresnius dirbti.

Sveikindamas visus susirinkusiuosius, Švietimo ir mokslo ministerijos atstovas Tautvydas Salys teigė, kad šiandien mums rūpi atvira migruojančioms idėjoms mokykla, nes tenka tvarkytis su naujais iššūkiais ir būtina ieškoti gerų pavyzdžių iš viso pasaulio.

„Mūsų valstybei pririekė 27 metų, kad suprastų, jog švietimas yra svarbiausias prioritetas. Šalis, neturinti natūralių gamtinių resursų, turi tik intelektualius resursus“, - kalbėjo kitas forumo svečias, Užsienio reikalų ministerijos atstovas Marijus Gudynas. Jis pabrėžė, kad Globalios Lietuvos idėja kyla iš suvokimo, jog esame didesni negu geografinės ribos. Globaliame pasaulyje galime sutikti iššūkius tik patys tapdami globalūs.

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės pirmininkė Dalia Henke sveikindama priminė, kad šios organizacijos pagrindinis tikslas yra išlaikyti lietuviškąją tapatybę, o tai

užtikrinti gali tik švietimas užsienyje. „Tapatybė – tai mūsų kalba, kultūra ir tradicijos. Esame nepolitinė organizacija, bet visos mūsų sprendžiamos problemos yra susijusios su politika: elektroninis balsavimas, pilietybės išlaikymas... Stengiamės būti lietuvių balsas užsienyje, – sakė D. Henke. – Linkiu mums visiems vienybės ir kad išmintingai spręstume klausimus, iškylančius gyvenant tiek Lietuvoje, tiek užsienyje, nes esame viena, nedaloma Lietuva.“

Susirinkusiuosius pasveikino PLB pirmininkė Dalia Henke

Moderatorius Rytis Zemkauskas pradėjo pirmąją forumo diskusiją, kviesdamas dalyvius pasisakyti apie idėjų migravimą, nes „lietuviai pasaulyje išneša mūsų idėjas į pasaulį“. Pačiame diskusijos pavadinime buvo užkoduota pozityvios įtakos paieška: „Lietuvos šimtmetis: kaip migracija praturtino mūsų kraštą? Kiek atviresni pasauliui tapome?“. Savo mintis pristatė Suomijos Lietuvių Bendruomenės pirmininkė Eglė Bogvilaitė Aronen, Lietuvos edukologijos universiteto docentė dr. Ramutė Bruzgelevičienė, Darbo rinkos tyrimų instituto profesorius Boguslavas Gruževskis. Vytauto Didžiojo universitetui atstovavo docentas dr. Kęstas Kirtiklis ir dr. Dainius Genys, Europos Komisijos atstovybei Lietuvoje – jos vadovas Arnoldas Pranckevičius.

„Prieš trejus ketverius metus pastebėjau, kad Lietuvoje trūksta idėjų apie švietimą, ir pradėjau rašyti tinklaraštį apie Suomijos švietimo sistemos patirtį, – pasakojo E. Aronen. – Viena dalis lietuvių laukia idėjų, tačiau kita didelė dalis jas sąmoningai arba nesąmoningai blokuoja. Mokytojai prastai moka anglų kalbą, todėl tai didelė kliūtis. Tai, kas nežinoma, kelia baimę, durys idėjoms uždaromos. Taip pat žmonės stokoja gebėjimų kritiškai įvertinti gaunamą informaciją, todėl dalis gerų minčių neišsivertina, o sąmonėje, deja, užsilieka nepatvirtina informacija, virstanti gandai. Kartais dar sakoma: „Negyveni Lietuvoje, neaiškink, kaip mums gyventi!“. Išgirstu ir nuomonę, kad skandinaviška sistema bloga, nes „atima vaikus“, todėl iš jos nieko negalima pasimokyti... Suomijoje radus problemą ieškoma sprendimų, o ne kliūčių. Lietuvoje dažniausiai būna atvirksčiai: randamos kliūtys ir tai tampa įrodymu, kad problemos neįmanoma išspręsti.“

Čia R. Zemkauskas išvelgė panašumą su tuo, kaip viena kaimyninė valstybė sėkmingai naudoja propagandai tokią priemonę, kai daromas „dvigubas jungimas“: per vieną negatyvų faktą diskredituojama visa sistema. Jis pritarė, kad lietuviai yra linkę ieškoti kliūčių, o ne sprendimų: „Atrodo, estų rašytojas Reinis Raudas, su Lietuva turintis glaudžių sąsajų, yra pajuokavęs, kad lietuviai *myli savo problemą* ir neieško sprendimo, nes, išsprendus žinomą problemą, būtinai atsiras kita, dar nežinoma“.

Bruzgelevičienė paprieštaravo teiginiui, esą lietuviai neieško idėjų svetur. „Švietimo sistema buvo kuriama, remiantis idėjomis iš užsienio, ir tai vyksta jau nuo tarpukario laikų, – aiškino docentė. – Devintajame dešimtmetyje švietimo informacija plaukė iš JAV, Australijos. 1992 m. buvo išleista knygutė „Lietuvių švietimo koncepcija“, joje išdėstytas švietimo modelis kurtas besiremiant humanistinio ugdymo paradigma. Tai labai skandinaviška ugdymo koncepcija, tačiau kaip mes ją įgyvendiname? Iš Suomijos galime parsivežti idėjas, bet ne mentalitetą. Per pastaruosius trisdešimt metų, užuot laikėsi bendruomeniškumo, nuėjome į piktą konkurenciją. Visuomenė nori reitingų. Nesugebėjome gerų idėjų įnešti į visuomenę.“

Socialinių migracijos tyrimą trumpai pristatė D. Genys. Jis teigė, jog nėra pastebėtas kokybinis skirtumas tarp to, kokie lietuviai į kurias šalis emigravo, tačiau skiriasi santykis tarp valstybės ir piliečio: didžioji grupė nori paternalinio santykio su tėvyne, kita dalis nori laisvės, supranta, kas yra bendruomenė, trečioji dalis nori iš valstybės paslaugų ir pageidauja būti palikta ramybėje. Iš tokio

skirtingo santykio kyla ir nuomonių skirtumai. Taip pat ryški Rytų-Vakarų kultūros takoskyra, kurios dažnai net nepastebime, tačiau ji egzistuoja ir nuolat apie save primena. „Dauguma likusiųjų Lietuvoje žmonių sako, kad migracija yra problema, o išvykusiųjų dauguma sako – tai ne problema, o nauda visiems, privalumas, – kalbėjo D. Genys. – Ryšys su išvykusiais lietuviais keičiasi, bet didžioji dauguma turbūt jaučia tą patį: galime kalbėti apie Globalią Lietuvą ir tikėtis migrantus prisitraukti. Apklausose apie 40 % išvykusių lietuvių sako, kad planuoja grįžti. Kaip mes kuriame bendrą naratyvą? Kokia tai istorijos dalis?“

Gruževskis pavadino užsienyje gyvenančius lietuvius, kurie grįžta ir pasakoja apie savo patirtis, išsigelbėjimo langu: „Mes patys nepastebime to blogio, kuris kyla iš vidaus. Jūs galite mums pasakyti apie tai, ką matote iš šalies. Idėjos pačios savaime neturi vertės, jų vertė yra įgyvendinimas. Funkcija neturi vertės. Vertė yra turinys. To turinio Lietuvoje labai trūksta. Kalbėkime atvirai: mes stipriai sergame.“ Profesorius pabrėžė, kad užsienio lituanistinių mokyklų uždavinys turėtų būti visų pirma žmogiškumo ugdymas. Besimokydami lietuvių kalbos, vaikai turėtų išmokti vertybių.

„Genijai gimsta provincijoje, o numirti važiuoja Paryžiu“, – prancūzišką posakį įterpė K. Kirtiklis. Jo nuomone, nereikia pamiršti ir nuvertinti migracijos šalies viduje. Be to, kaip sakė poetas Gintaras Grajauskas, šiandien vyksta ir „migracija, sėdint fotelyje“, nes „internetas yra niekur, mes visi turime savo adresus“. Internetas šiandien yra ta erdvė, kurioje keliauja idėjos.

EK atstovybės Lietuvoje vadovas A. Pranckevičius priminė Leonido Donskio žodžius, kad Europa yra erdvė, kur visada yra alternatyva. „Europos idėjų migracija – stiprybė. Visi šioje erdvėje konkuruoja, turi kurti savo pasiūlymą, būti patrauklūs. Tai, kad žmonės pasirenka išvažiuoti, yra gerai. Kodėl studentai renkasi studijuoti užsienyje? Kitose valstybėse labiau skatinamas kritinis mąstymas, diskusijų kultūra, kitas santykis su dėstytoju, kitas požiūris į studentą, o tai leidžia žmonėms atsiskleisti, – kalbėjo A. Pranckevičius, patikindamas, kad šiuo metu tarp tų, kurie gyvena Lietuvoje, ir tų, kurie išvykę gyventi svetur, statomi tiltai: – Migracija nėra suvokiama kaip išdavystė, tai nėra lengvas gyvenimas, atvirakščiai – šis išbandymas prilygsta žmogaus mirčiai, todėl gali pasitarnauti charakterio sustiprinimui.“ Jis pakvietė pasinaudoti pasaulio lietuvių branda, pasitikėti savimi, valstybe ir piliečiais.

Diskusijoje su auditorija skambėjo mintys apie tai, kad, remiantis gerąja užsienio

patirtimi, būtina kurti pagarbią, kokybišką dėstytojų ir studentų bendravimo kultūrą, atsižvelgti į grįžusiųjų iš užsienio studentų lūkesčius, neužgesinti iniciatyvos. Politika, nusistačiusi ardyti, nepažengs toli, todėl reiktų išmintingai pasinaudoti jau turimu įdirbiu, per šimtmetį pastatytu humanistinės švietimo sistemos pamatu.

Apibendrinimui labiausiai tiktų nuo scenos nuskambėjusi žymaus lietuvių mokslininko, rašytojo, keliautojo Kazio Almeno mintis apie tai, kad lietuvybė netrukdo mums tapti laimingiems ir pasauliniu mastu reikšmingiems. Ko gero, yra atvirkščiai.

Renatos Česnavičienės nuotraukos

pasauliolietuvis.lt

Mielai pasidalysime svetainėje skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.